

עד מתי נטמון את הראש בחול?

ד"ר חדוה טרגר

המחנך בנשמה לא מרפה, עמוק הוא חבוי בבטנו והתפרץ במלוא עוזו ב-7 באוקטובר 2023. מלחמת יום כיפור שוב באוויר, ועימה סערת רגשות למראה פניה של החברה בארץ, העומדת נבוכה ומרוסקת. התחושה המכאיבה כאילו היה הכול לשווא, ומעל לכול, אובדן החיים הרבים שנגדעו במחדל לאומי גדול כל כך. שנים רבות לפני 7 באוקטובר בהקו על הקיר כתובות הנרטיב המתקרב, והשתיקה רעמה. הפעם, המלחמה אינה בגבולות המדינה. הפגיעה הברברית נעשתה בתוך בתיהם של נשים, קשישים, תינוקות וילדים, בתוך המדינה שהוקמה כדי להבטיח את ביטחון אזרחיה והעם היהודי. "שׂרפה, אחים, שׂרפה!" צעק המשורר בגולה, אך השׂרפה לא כובתה. מדינות אירופה שתקו אז אל מול הפוגרומים שכילו את אחינו לאור היום, באין מפריע. זה היה שם בגולה, אך כיום פורצת השרפה בעוצמה בתוך ארצנו, ללא הבחנה בין יהודים ולא יהודים, והמדינה, על כל ראשיה, ממשלותיה ומוביליה, דוממת, ושולחת את בניה להמשיך ולהילחם על הגבולות כאילו הייתה זו אותה המלחמה. הסופר אלי ויזל נהג לומר כי הטרגדיה של העם היהודי היא שתמיד העדיף לשמוע להבטחות ידידיו וחבריו

ולא האזין לאיומי אויביו. הבטחות ללא מחויבות קל יותר למלמל מאשר לומר את האמת. כבר בשנותיה הראשונות של המדינה לא היסס בן-גוריון לומר דברי תוכחה על כך שלא פעלה כמדינה למופת, כנדרש מייעודה ומייחודו של עם ישראל כעם סגולה ("אור לגויים"). לפיו, הדאגה האמיתית והקשה היו "הפגמים, הליקויים, הקלקלות והחולשות שבפנים". הוא היה משוכנע כי גורלה של מדינת ישראל לא יוכרע בחזית המדינית הבין-לאומית, אלא בחזית הפנימית: "עתידנו אינו תלוי במה יאמרו הגויים, אלא במה יעשו היהודים", ועוד הוסיף כי את העוצמה הפנימית המכרעת יש לבצר ולטפח "ביצרון מוסרי, ביטחוני ומשקי", לעקור את "הנגעים הפנימיים" ולהגביר את יכולתנו היוצרת (בס, 1964). חוסנה הפנימי של החברה הישראלית בשקיפות האמת וּבִ"יחד" האמיתי - הם שיקבעו את גורלה של מדינת ישראל, את מעמדה בזירה הבין-לאומית ואת ערכה בעיני העם היהודי בתפוצות. גיבוש הביטחון הפנימי והחיצוני הוא אחד מתפקידיה החיוניים של המדינה במערכת יחסיה עם אזרחיה. באותה שבת שחורה אבדה תחושת הביטחון לא רק לתושבי העוטף, אלא לכל אזרחי המדינה. באחד התיעודיים שכתבתי על משפחתי, כבת לניצולי שואה, ראיתי סממני בריחה מהאמת בחיי המשפחה בעיירה ברומניה: "אימא אהבה לקרוא הרבה עיתונות רומנית ולהתעניין במה שקורה. באחד הפעמים סיפרה, כי זורקים את היהודים מהקרונות, וטובחים

יהודים בבוקרשט וביאסי. היהודים בעיירה החלו לסגור חלונות ולהאפילים". האמת זעקה ברחובות, והאפלת החלונות נועדה לעמעם את האמת שרבעה לפתחי בתי היהודים בשואה. גם שם, בגולה, נטמן הראש בחול במידת־מה, אך מה היה מפלטם של היהודים בהיעדר מדינה? בכל מקום שבו מצא היהודי הנודד בית זמני להניח את ראשו שמע קריאות גלויות להכות ביהודים, להורגם ולהשמידם, כי "זרים הם לנו, אויב בתוכנו, מפגע בחיינו". אלפים מבני עמנו נרצחו בעידוד ממשלות ומלכים. ועתה מה? מי האויב שלנו מבפנים, שהוביל למחדל הטראומתי של רצח, אונס והבערת האש ביישובים הישראליים?

יהירות, היעדר אחריות, הסתה ופלגנות לא התחילה היום, אלא נוצרה במשך שנים רבות, בעקבות פעולתן של כמה ממשלות, כחלק משיטת "הפרד ומשול" - שיטה שיצרה הפרדה ופיצול בציבור המתנגד, במטרה להחליש את כוחו; שיטה שבה כל האמצעים היו לכשרים, ולא בחלו בהסתה, בהפחדה, באיומים ובשקרים, מתוך מגמה להסתיר את האמת (כהסתרת מסמכי גולדה מאיר במלחמת יום הכיפורים ופרוטוקולים של ההתמודדות עם מגפת הקורונה למשך שלושים שנה). שיטה זו מונעת מכוחות שנאה והתנגדות, ומסיטה מעיסוק בנושאים חשובים ועיקריים לטובת האזרחים, כמו החיים בביטחון, יכולת הפרנסה בכבוד, מניעת התחלואה והענקת חינוך מיטבי לילדים. כיום מפנים יישובים, עוקרים

אנשים מבתיהם, קהילות מתפוררות וההפרדה הולכת וגדלה. פילגו אותנו ופגעו בנושות בלכידות ובסולידריות החברתית שלנו. האם, למרות השיטה, הייתה משילות? אם כן, היכן נעלמה ב־ באוקטובר? במשך שתי יממות עשו מחבלי חמאס ביישובים כבשלהם, בלי שצה"ל הוזעק לסייע, במרחק שעה ורבע נסיעה מתל אביב וחמש דקות טיסה מבסיסי חיל האוויר. פשוט מדהים. היכן הייתה המדינה והיכן היה צה"ל בשעות הקריטיות האלה? עד מתי נמשיך לטמון ראשינו בחול?

פוליטיקאים המכנים עצמם "מנהיגים" מרשים לעצמם להישיר מבט, להסתכל לאזרחים בעיניים ולשקר - ללא היסוס או חרטה - ואינם רואים בשקר כל בעיה. מבחינתם, השקר אינו מגונה, אינו תופעה לא מוסרית או טקטיקה מסוכנת, אלא הוא נורמה מחויבת מציאות. נורמה זו מלווה בהנחות מוטעות, ביהירות ובנהייה אחר כוח ואגו, המוזנות בגורמים תועלתניים חיצוניים וזרים למדינה (עמותות וקרנות מחוץ לגבולות ישראל). האם קיימת מנהיגות? מנהיגים דרושים לנו, ולא גנרלים או גיבורים, כי מזמן הופקר ביטחון האזרחים, והרי במציאות החדשה הפוך העורך לזירה העיקרית, הזירה שהפקירו באוקטובר 2023.

הטמנת הראש בחול היא בחירה. יש להיזהר משלושת המוקשים: **אדישות** תמיד תחבור אל האויב. כשננוח באזור בטוח נירדם, וכשנתעורר נמצא את עצמנו

בסביבה שאיננו חלק ממנה; **סיפורים** הם כל שאנחנו מספרים לעצמנו בניסיון לשכנע בצדקתנו, והם שבולמים אותנו מעשייה ומשינוי; **ותירוצים** פוטרם אותנו מאחריות, בהיעדר מחויבות. עלינו להביט לעצמנו בעיניים, להוציא את הראש מהחול ולשאל שאלות.

הישגיה של מדינת ישראל בשנים הראשונות להקמתה, במציאות האפורה של "ימי תלאות ומצוקה", ידעה את "תנופת־היציירה ועוז־הרוח וכושר־המעשה". וזה הדבר היחיד הנותן את התקווה לבנייה עם רוח האדם. כאז, כן עתה: "שִׁחְקִי, שִׁחְקִי עַל הַחֲלוּמוֹת [...] כִּי בְּאָדָם אֲאָמִין". האמונה באדם היא אבן יסוד בקיומנו עלי אדמות. בלעדיה הופך עולמנו ליער של חיות טרף. טיפוח האמונה באדם בצד ערכי מוסר הנביאים, כפי שנטבעו במגילת העצמאות בהקמת המדינה, ישמש מגדלור להבראת החברה הישראלית.

שונו פניה של המדינה ואין יודעים מה יהא גורלה. ואם אנו זקוקים לה כל כך, עלינו להבין כי אנו אחראים לגורלנו בה. נעשה עתה בחירה אחרת, ולא נטמון את ראשינו בחול, כי עלינו להיות אור התקווה ליום המחר, ולא כאתמול. ארץ ארצי, אל דומי! נזכור יחד את החולמים והלוחמים שהקריבו עצמם למען חיוניות החיים, רוחו של האדם והמשך קיומם של הדורות הצעירים במדינת העם העברי. אין לי ארץ אחרת.

ד"ר חדוה טרגר נולדה בכפר חסידים, גדלה בקריית חיים וגרה בקריית אתא. מנהלת תוכנית תעודת הוראה להנדסאים ולמהנדסים במכללת שאנן ומלווה פדגוגית של התוכנית, מרכזת תוכנית להשלמת תואר בחינוך מיוחד להנדסאים בעלי תעודת הוראה. מרצה במסגרות אקדמיות בפקולטות שונות - חינוך וחברה, מנהל עסקים ומשאבי אנוש. מכשירה ומלווה עובדי הוראה, בעלי תפקידים וצוותי ניהול במערכת החינוך, במרכזי הדרכה, בפסגות ובארגוני המורים. מעשירה ומכשירה עובדי שלטון מוניציפלי, מוסדות וארגונים. עוסקת בייעוץ ארגוני ובניהול פרויקטים ארציים ומקומיים בתחומי חינוך, תרבות וחברה. מלווה בניית פלטפורמות למנהיגות קהילתית, חברתית, עירונית, ופוליטית. מדריכה ומלווה קבוצות הורים.

בעברה הייתה מרכזת חינוך חברתי בתיכון קריית חיים, ניהלה בית ספר יסודי ומכללה טכנולוגית של אורט ישראל, ניהלה אגף בעיריית חיפה וכיהנה כסמנכ"לית עירייה. יזמה והובילה מודל ייחודי של בתי ספר קהילתיים במדינת ישראל. סופרת (הורים ממנפים הישגים ולמרות הכול) וכותבת טורי עמדה, משוררת, מפיקת אירועים, בת לניצולי שואה, יזמה ויסדה תנועת אזרחים הפועלת להובלת שינוי במנהיגות המדינה והקימה עמותה לצידה.

תמצית חייה מסתכמים באמירותיו של וולט דיסני, שהוא לה דמות השראה: "אם אתה מסוגל לחלום זאת, אתה מסוגל לבצע זאת", ו"אתה יכול לחלום ולעצב את המקום היפה ביותר בעולם, אך נדרשים אנשים כדי להפוך את החלום למציאות".